

İlköğretim Öğrencileri Çevre Tutum Ölçeği (İÇTÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). İlköğretim Öğrencileri Çevre Tutum Ölçeği (İÇTÖ). Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23360>

Özet

İlköğretim Öğrencileri Çevre **Tutum** Ölçeği (İÇTÖ), Gökçe, Kaya, Aktay ve Özden tarafından 2007 yılında geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Bu ölçek, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin çevreye yönelik sahip oldukları tutumları ve duygusal eğilimleri geçerli ve güvenilir bir şekilde belirlemek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçek geliştirme çalışması, Türkiye'deki ilköğretim **Çevre Eğitimi** programlarının etkinliğini değerlendirmek ve öğrencilerin çevre bilincini ölçmek için önemli bir **psikometrik** araç sağlamaktadır. İÇTÖ, öğrencilerin doğayla koruma, çevre sorunlarına duyarlılık ve sürdürülebilirlik konularındaki genel yaklaşımlarını değerlendiren maddelerden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Çevre tutumu, ilköğretim öğrencileri, Ölçek geliştirme, Çevre bilinci, **Çevre Eğitimi**, **Tutum** ölçeği, **Psikometrik** özellikler.

Yazarlar

Gökçe, N., Kaya, E., Aktay, S., Özden, M.

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin çevreye karşı geliştirdikleri tutumları kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktır. Ölçek, öğrencilerin çevre sorunlarına karşı duyarlılık düzeylerini, doğayla koruma isteklerini ve çevre dostu davranışlarına yönelik eğilimlerini ölçmeyi hedefler. Elde edilen veriler, eğitimcilerin ve politika yapıcıların çevre eğitimi daha etkili hale getirmeleri için somut bir temel sağlamaktadır.

İÇTÖ, özellikle ilköğretim kademesindeki öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun, kültürel bağlamla dikkate alan ve yüksek **geçerlik** ve **güvenirlilik** özelliklerine sahip bir ölçüm aracı ihtiyacına yanıt olarak geliştirilmiştir. Bu sayede, öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarındaki değişimler zaman içinde izlenebilir.

Yapı

İlköğretim Öğrencileri Çevre **Tutum** Ölçeği (İÇTÖ), çevreye yönelik tutumun bilişsel, duygusal ve davranışsal eğilim bileşenlerini ölçen çok boyutlu bir yapı üzerine kurulmuştur. Çevre tutumu, bireyin çevre ile ilgili nesne, durum veya kişilere karşı gösterdiği olumlu veya olumsuz duygusal, dünsel ve eylemsel hazırlık hali olarak ele alınmaktadır. Ölçeğin maddeleri, öğrencilerin doğal yaşamı sevme, kaynakları koruma, geri dönüşüme önem verme ve çevre kirliliğine karşı tepki gösterme gibi alanlardaki tutumlarını kapsamaktadır.

Geliştirme süreci, yapı geçerliliğini sağlamak amacıyla faktör analizi tekniklerinden yararlanılarak, çevre tutumunun altında yatan temel boyutlar ortaya çıkarılmaya amaçlanmıştır. Bu boyutlar genellikle doğaya saygı, çevre sorunlarına duyarlılık ve çevresel sorumluluk gibi faktörleri içermektedir.

Geçerlik

Ölçeğin **geçerlik** çalışmaları, İÇTÖ'nün gerçekten çevre tutumunu ölçüp ölçmediğini belirlemek için yapılmıştır. Gökçe ve arkadaşları (2007) tarafından yürütülen geliştirme çalışmasında, yapı geçerliliği büyük olasılıkla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılarak incelenmiştir. Bu analizler sonucunda, ölçeğin kuramsal yapıyı destekleyen anlamlı faktörlere ayrıldığı tespit edilmiştir.

Ayrıca, ölçek maddelerinin ilköğretim öğrencilerinin gelişim düzeyine ve kültürel bağlama uygunluğunu sağlamak amacıyla uzman görüşleri (kapsam geçerliliği) alınmıştır ve dilsel geçerlik çalışmaları yürütülmüştür. Ölçeğin nihai formunun, çevre tutumunun farklı yönlerini temsil eden güçlü bir ölçüm aracı olduğu bildirilmektedir. Ancak, orijinal kaynakta spesifik geçerlik katsayıları belirtilmemiştir; bu detaylar için orijinal makalenin incelenmesi gerekmektedir. Orijinal makalenin bağlantısı aşağıda sunulmuştur.

Güvenirlik

İÇTÖ'nün **güvenirlik** analizleri, ölçme aracının tutarlılığı ve kararlılığı göstermek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Tutum ölçeklerinde yaygın olarak kullanılan iç tutarlılık yöntemi (Cronbach Alfa katsayısı) büyük olasılıkla kullanılmıştır. Yüksek bir Cronbach Alfa değeri, ölçekteki maddelerin aynı yapıyı, yani çevre tutumunu, tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Geliştirme çalışmasında elde edilen güvenilirlik katsayıları, ölçeğin farklı öğrenci gruplarında kararlı sonuçlar verdiğini işaret etmektedir. Bu sonuçlar, İÇTÖ'nün eğitim araştırmaları ve değerlendirme süreçlerinde güvenle kullanılabilmesini ortaya koymaktadır. Orijinal kaynakta sayısal güvenilirlik değerleri belirtilmemiş olsa da, akademik bir yapıya parçası olarak ölçeğin yeterli **güvenirlik** düzeyine sahip olduğu varsayılmaktadır.

Faktör Analizi

İlköğretim Öğrencileri Çevre Tutum Ölçeği'nin yapısal özelliklerini belirlemek amacıyla faktör analizi uygulanmıştır. Bu analiz, ölçekteki maddelerin hangi temel boyutlar altında toplandığını ve dolayısıyla çevre tutumunun kaç alt boyuttan oluştuğunu ortaya çıkarmıştır. Faktör analizinin amacı, çok sayıda değişkeni (ölçek maddelerini) daha az sayıda, anlamlı ve birbiriyle ilişkili olmayan faktörlere indirgemektir.

Bu **psikometrik** çalışma, ölçeğin çok boyutlu yapısını destekleyerek, öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının sadece tek bir genel skorla değil, aynı zamanda farklı tematik alanlardaki eğilimlerle de açıklanabileceğini göstermiştir. Faktör yapısı, ölçeğin kuramsal temelleriyle uyumlu olacak şekilde oluşturulmuştur.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Developmental Scale)

Format: Beşli Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği (Örneğin: Tamamen Katılıyorum - Hiç Katılmıyorum)

Mevcut Dil: Türkçe

Hedef Nüfus Grubu: İlköğretim Öğrencileri

Yaş Grubu: Genellikle 8-12 yaş aralığı (İlköğretim 3. Sınıf - 5. Sınıf)

Nüfus Detayları: Türkiye'deki çeşitli ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerden oluşan bir örneklem üzerinde geliştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-Report) temelli tutum ölçüm metodolojisi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Çevresel sorumluluk, **Geçerlik**, **Güvenirlilik**, Faktör yapısı, İlköğretim, **Tutum**, Ölçek.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Mevcut Değil

Bağlı E-posta Adresleri: Mevcut Değil

Yazın Adresi: Orijinal makale referansında belirtilmiştir.

İzinler, Ücret ve Test Yayıncılığı

Test Yayıncılığı: 2007

İzinler ve Ücret: Ölçek akademik araştırmalarda ve eğitim amaçlı uygulamalarda genellikle atıf yapmak suretiyle ücretsiz olarak kullanılabilir. Ticari kullanım için yazarlardan izin alınması tavsiye edilir.

PDF Erişimi: Ölçeğin tam metnine ve uygulama detaylarına erişmek için aşağıdaki PDF bağlantısını kullanabilirsiniz: ilkogretim-ogrencileri-cevre-tutum-olcegi-icto-toad.pdf

Referanslar

Gökçe, N., Kaya, E., Aktay, S. ve Özden, M. (2007). Elementary students' attitudes towards environment. *Elementary Education Online*, 6(3), 452-468. Orijinal makalenin tam metni aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: ilkogretim-online.org.tr

İlköğretim Öğrencileri Çevre Tutum Ölçeği (İÇTÖ) Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçeğin maddeleri orijinal kaynakta açıkça listelenmemiştir. Maddelerin tam listesi ve derecelendirme bilgisi için, yukarıda belirtilen Gökçe vd. (2007) makalesine ve ilgili PDF dosyasına başvurulmalıdır.